

„Է. Զ. Մ. Ի. Ա. Ծ. Ի. Ն.“

(Պատմական երաժշտական քառերեգություն)

Ամերիկահայոց Առաջնորդարանի կողմն հոկտեմբերը հայ մշակույթի ամիս հռչակված է ու այս առթիվ Առաջնորդարանի Օժանդակ Միությունը կազմակերպած է բեմադրել «Էջմիածին» պատմական-երաժշտական թատերագույնը:

«Էջմիածին» ողբերգությունը հեղինակությունն է լոնտոնաբնակ ծանոթ նկարիչ, բանաստեղծ, գրագիտուհի Զապել Պոյանյանի:

Մագուսով հայ-անգլուհի, ծնած է հարբերդ և իր ուսումը ստացած Անգլիա: Անմեծ ծառայություն մատուցած է հայ գրականության, թարգմանելով հայ բանաստեղծության գոհարները անգլերենի, շքեղ հավաքածոյի մը մեջ, և զարդարած է զայն իր գեղեցիկ սիրուն նկարներով, որ կկոչվի Առասպելներ և բանաստեղծություններ: «Էջմիածին» գեղեցիկ ոճով և լեզվով գրված թատերագույնը մըն է անգլերեն լեզվով, հայոց համար պատմական նշանակություն ունեցող դրամա մը, որ կպատկերացնե Գրիգոր Լուսավորչի ձեռքով հայոց քրիստոնեություն ընդունիլը, իբր պետական կրոնք, Տրդատ թագավորի օրով:

Սույն թատերագույնի երաժշտությունը գրած է ծանոթ և սիրված երգահան Ալան Հովհաննես, որու երաժշտագրած ընտիր կտորները, հայ գաղութը կվայելն մեծ հաճությամբ և հետաքրքրությամբ: Ա. Հովհաննես կրկին իր ստեղծագործ տաղանդին չըքնաղ կարողությունները, հոգեզմայլ շարականներու երանգներով ի հայտ կբերն, մեծ փառ մը ավելցնելով խաղին վրա:

Բեմադրությունը ստանձնած է տաղանդավոր բեմադիր օր. Սիրին Գասապյան, շարժապատկերի և թատերական վարիչ, վկայալ Հարավային Կալիֆորնիո համալսարանն, որ Հոլիվուսի մեջ հռչակ կվայելն իբր բեմավար, և որ քաղաքս կգտնվի այս միջոցին հռչակավոր բեմավար Պեն Հեկտի «Սուան Սոնկ»-ի բեմադրության պաշտոնով:

Երաժշտության ղեկավարն է օր. Ֆլորանս Մարտիրոսյան, վկայալ Նյու-Յորք համալսարանի երաժշտության ճյուղն, որ միևնույն ատեն ծանոթ և կարող ղեկավար մըն է երգիչ խումբերու:

«Էջմիածին» թատերագույնը իր նյութով և երաժշտությամբ, հայ տաղանդի փայլուն ստեղծագործությունն է և ապահովաբար ամեն հայու սրտին մոտիկ, հոգեկան մեծ վայելք մը տալ կխոստանա:

Զ. Պոյանյան

Խաղը կբաղկանա երեք արար: Պատմական այս դեպքը տեղի կունենա Դ դարում Դիոկղետիանոսի օրով, երբ քրիստոնյաներու դեմ հալածանք կար, և Հայաստանն ալ դեռ կուսպաշտ էր:

Ա. արար.—Հռովմի մեջ, Տրդատ՝ որ կայսեր մոտ քսան տարի ապաստանած է, հրաժեշտ կանն անկե Հայաստան մեկնելու: Պալատին մեջ շքեղ ընդունելություն կա. երաժշտություն, պար, կերուխում: Խոսակցության ընթացքին Դիոկղետիանոս կհայտնե թե կսիրե վանքի կույսերն Հոփփսիմեն, ու խիստ նեղսրտած է անոր մերժումն:

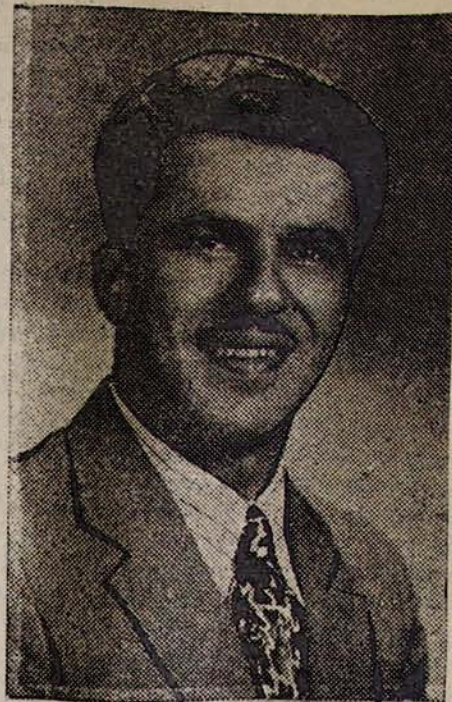
Բ. արար.—Տրդատ Հայաստան վերադարձած է և իր գահակալության առթիվ Անահիտ աստվածուհիուն պաշտամունք կատարել կհրամայե: Գրիգոր Լուսավորիչ կմերժե հպատակիլ, որուն հետևանքով կբանտարկվի և որ Վիրապի մեջ 15 տարի: Այս շրջանին Հայաստանի մեջ քրիստոնեությունը կտարածվի և գաղտնի պաշտամունք կկատարվի:

Այս միջոցին Հոփսիմե և Գալիանե կույսերը իրենց հետևորդներով Հոփմեն կփախչին և Հայաստան կապաստանին: Դիոկղեստիանոս լուր կղրկե Տրդատին վերադարձնելու համար Հոփսիմեն: Այս անգամ Տրդատ ինքը կսիրահարի անոր:

Գ. արար.—Տրդատ ևս կմերժվի Հոփսիմեն: Տրդատ մոլեգնած կսպաննե Հոփսիմեն և ինքն ալ կխենթանա: Գրիգոր Լուսավորիչ հոսորովիդուխտի միջոցով կփրկե Տրդատը, որը կընդունի քրիստոնեությունը: Խաղին գլխավոր դերերը ստանձնած են Նովարդ Արքայան, պարթիթոն, Դիոկղեստիանոսի դերով—ծանոթ է գաղութիս հավաքույթներուն իր գեղեցիկ երգերով:

Լեոն Չարլս (թենոր), կարող դերասան Հովիտեն, ստանձնած է Տրդատին դերը: Բեմական հատկություններով օժտված է և ունի գոռ ձայն և պարթև հասակ:

Արուսյակ Տեյիմենեյան (Րոզ Միրճոն) Մեթրոքալիթըն Օբերայեն, դրամատիք սուրանո, տաղանդավոր և օժտված հայուհի մը, որ մեծ ասպագա կխոստանա շնորհիվ իր գե-

S. Տիմեյան

նին հարմար կրոնաշունչ երգեր նոթագրած է:

Արաֆ Մելիֆոնյան, ծանոթ սիրված հայ երգչուհի, որ պալատական տիկնոջ դերը ստանձնած է, իր հարուստ սուրբանո ձայնով և շնորհալի երևույթով:

Արաֆ Գալայեյան, սիրված երգչուհի, բոնթրալթո, Գալիանեի դերին մեջ—օժտված է թատերական կարողություններով:

Սիլվիա Թանմիզյան, Պոսթրնի թատերական դպրոցեն շրջանավարտ, Տրդատի քրոջ՝ հոսորովիդուխտի դերը կկատարե: Տպավորիչ է իր աղնվական երևույթով, շարժումներով և զգայուն դերակատարությամբ:

Էտվին Ալպերյան, բարիթոն, պալատական թիկնապահի դերով: Ծանոթ է որպես լավ երգիչ և վարժ դերակատար:

Ալեքսանդր Անտոյան, բարիթոն, ռատիոյի և օբերայի ծանոթ երգիչ, անտեսանելի Քրիստոսի ձայնը կներկայացնե:

Խաղին կմասնակցին բազմաթիվ պալատականներ, թիկնապահներ, կուսանոցի կույսեր, հրեշտակներ, պարուհիներ և ժողովուրդ: Ծանոթ արվեստագետները բաղկացած օրթեստրա մը կմասնակցի երաժշտության:

Բեմի հարդարումը ստանձնած է ծանոթ

Ա. Տեյիմենեյան

ղեցիկ ձայնին և թատերական կարողություններուն:

Տիրան Տիմեյան, սիրված հայ թենորը ստանձնած է Գրիգոր Լուսավորչի դերը: Իր զգալուն ձայնին ողբերգական հատկությունները բնորոշ դյուրութեամբ կցուցանեն Լուսավորչի երգած հոգեշունչ երգերը: Այսին Հովհաննես մասնավորաբար Տիմեյանի ձայ-

արվեստագետ Տիգրան Տիգրիսյան:

«Էջմիածին» թատրոնը թատրոնական գեղարվեստական տեսակետով կիսոստանա հաջող մշակութային ձեռնարկ մը ըլլալ շնորհիվ իր երաժշտական ու թատերական ղեկավար-

ներուն և մասնակցող տաղանդավոր արվեստագետներուն: Ամեն կերպով հանձնարարելի է Մեծագույն Նյու-Յորքի և մոտավոր արվարձաններու հայ հասարակութայն:

ՎԵՐԺԻՆ ԷՔՍԵՐՃՅԱՆ
(«Լրաբեր», թիվ 42, 1946 թ.)

«ԼՈՒՍԱԻՈՐԶԻ ԿԱՆՅԵՂ»

1946-ի Ազգային նրբափոխական ժողովի գումարման առթիվ, Ունթըրթաունի Ս. Հակոբ եկեղեցվո ճակատագրաբանությունը լույս ընծայած է «Լուսաւորչի կանթեղ»-ը խորագրով գեղեցիկ ու պատկերազարդ հատոր մը, հարյուր վաթսուն էջ, որ հայտնապես ծրագրված է ամերիկահայ եկեղեցիներու պատկերավոր պատմությունը հատորի մը տակ հավաքելու մտածումով:

Այս սիրուն հատորը իր էջերուն մեջ կը պարփակե Միացյալ Նահանգներու Հայաստանյայց Առաքելական եկեղեցվո լման պատկերը: Առաքելական բոլոր հայ եկեղեցիներու, եկեղեցականներու շուրջ համախմբված դպրաց դասերու, տիկնանց, օրիորդաց և երիտասարդաց կազմակերպություններու և եկեղեցիներու երեսփոխաններու նկարները խնամքով փնտրված ու դասավորված են, այդպիսով ամերիկահայ կյանքին ապագա պատմության կարևոր վավերաթուղթ մը հանդիսանալով:

Ամերիկահայ Հայ Առաքելական համայնքի եկեղեցականներին զատ, հատորին մեջ տրված են նաև Ամենայն Հայոց Վեհափառ Գևորգ Զ Կաթողիկոսի և Կիլիկիո Վեհափառ Գարեգին Ա-ի լուսանկարները, ինչպես նաև լուսանկարները Երուսաղեմի Ս. Կյուրեղ պատրիարքին և Պոլսո պատրիարքական տեղապահ Գևորգ արքեպիսկոպոս Արսլանյանի:

Ատոնցմե դուրս կան նաև կարգ մը խմբանկարներ հին ու նոր մեր պատմական եկեղեցականներու, ուր կտեսնվին Թորգոմ արքեպ. Գուշակյան, Սահակ և Բաբքեն կաթողիկոսներ, Շահն արքեպիսկոպոս և այլն:

Կարելի էր անշուշտ, ամերիկահայ ողբացյալ առաջնորդ Դուբյան արքեպիսկոպոսի նկարն ալ գետնից ալ հատորին մեջ, երբ տրված էին նկարները մեր կարգ մը այն եկեղեցականներուն, որ աղերս չունին այս գաղութին եկեղեցական կյանքին հետ:

Կթվի թե, ժամանակի սղոթյունը, որուն միջոցին լույս տեսավ այս հատորը, կարգ մը նման վրիպումները անխուսափելի պիտի ընեն: Համենայն դեպս կատարված աշխատանքը և Ունթըրթաունի հոգաբարձության մտածումը ամեն զնահատություններին կը հատորին մեջ:

Ինչպես հատորին սկիզբը դրված «Քանի մը խօսք»-են կիմանանք, այս հատորին մեջ լայն տեղ տրված է, գովելի մտածումով, «Մեր Մայր Հայրենիքի» Խորհրդային Հայաստանի քսանհինգ տարվան հերոսական վերելքին» շքեղ երևույթին:

Սովետական Հայաստանի բանաստեղծություններու լայն տեղ տրված է հատորին մեջ: Լայն տեղ տրված է նաև Սովետական Հայաստանի մասին հետաքրքրական տեղեկություններու: Հատորին մեջ տպված են նաև Հայաստանի պետական, մշակութային, պատմական ու գիտական մարզերու մեջ ուղարկված հանդիսացած մարդոց նկարները: Հայկական հին ճարտարապետական հրաշալիքներու, այժմ ավերակ, ավաղ, արժանի բաժին մը հատկացված է հատորին մեջ:

Հայերեն բնագրով և անգլերեն թարգմանությամբ ամբողջությամբ տպված է Ամենայն Հայոց Վեհափառ մայրապետ Գևորգ Զ-ին անդրանիկ կոնդակը:

Մասնավոր խնամքով զատված են նաև մեր հին բանաստեղծներին կոնանշունը և հայրենաշունը կարգ մը սիրուն բանաստեղծություններ ալ, որ հատորին ընթերցման մասնավոր հրապույր մը կուտան:

Այստեղ ի դեպ է հիշել թե հատորը խմբագրողն ու դասավորողը եղած է Տք. Հովհաննես Մովսիկյան, որ աղապես, իր բազմազաղ միջակին մեջ, կրցած է այս պատմաբան գործը, առանձինն ու ներկու շաբթվա կառճ ժամանակին մեջ գլուխ հանել:

Մարդ արդարև կհիանա այս փրպան աշխատանքի ու հանրաքին կյանքին նվիրված մտավորականին ունեցած եռանդին և գործը գլուխ հանելու կարողության վրա:

Այս տողերը գրողին կարծիքով, գրական տեղեցիկ մայրիք առթող աղվոր հատոր մըն է Տք. Մովսիկյանի խմբագրությամբ լույս տեսած այս գնահատելի գործը:

Ս. Հ. Թ.

(«Պայմար» թիվ 1507, 1946 թ.)